

SUN'IY INTELEKTDAN ZAMONAVIY DUNYODA FOYDALANISHNING INNOVATSION YO'NALISHLARI VA JAMIYAT RIVOJIGA TA'SIRI

Jo'rabek Yunusov Bahodirjon o'gli

Axborot texnologiyalari yo'nalishi mutaxassisi

*O'zbekiston Respublikasi Farg'ona Viloyati Ozbekiston Tumani 4- son
texnikum*

Annotatsiya: Mazkur maqolada sun'iy intellekt texnologiyalarining zamonaviy dunyoda tutgan o'rnini, ulardan foydalanishning innovatsion yo'nalishlari hamda jamiyat taraqqiyotiga ko'rsatayotgan ta'siri keng va chuqur tahlil qilinadi. Sun'iy intellektning ilm-fan, ta'lim, tibbiyot, sanoat, iqtisodiyot, boshqaruv va axborot xavfsizligi sohalarida qo'llanilishi orqali yuzaga kelayotgan yangi imkoniyatlar ochib beriladi. Shu bilan birga, sun'iy intellekt texnologiyalarining keng joriy etilishi natijasida paydo bo'layotgan ijtimoiy, axloqiy va huquqiy muammolar ham muhokama qilinadi. Tadqiqot davomida sun'iy intellektning zamonaviy jamiyatda strategik texnologiya sifatida shakllanib borayotgani ilmiy asosda yoritiladi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, innovatsiya, raqamli transformatsiya, avtomatlashtirish, zamonaviy texnologiyalar.

Zamonaviy dunyo taraqqiyotining hozirgi bosqichi raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi bilan tavsiflanadi va bu jarayonda sun'iy intellekt alohida o'rin egallaydi. Ilgari faqat ilmiy-fantastik g'oya sifatida qaralgan sun'iy intellekt bugungi kunda real hayotning ajralmas qismiga aylangan. Inson tafakkuriga xos bo'lgan ayrim funksiyalarni texnik vositalar orqali bajarish imkoniyati paydo bo'lishi jamiyat hayotida tub o'zgarishlarga sabab bo'lmoqda. Sun'iy intellekt yordamida katta hajmdagi axborotni qayta ishlash, murakkab jarayonlarni tahlil qilish va kelajakdagi holatlarni bashoratlash mumkin bo'ldi, bu esa zamonaviy dunyoda innovatsion rivojlanishning muhim omiliga aylandi.

Sun'iy intellektning keng joriy etilishi inson faoliyatining deyarli barcha yo'nalishlariga ta'sir ko'rsatmoqda. Kundalik hayotda ishlatilayotgan ko'plab texnologik vositalar sun'iy intellekt elementlariga asoslanadi. Masalan, axborot qidiruv tizimlari, ovozli yordamchilar, avtomatik tarjima dasturlari va tavsiya tizimlari inson ehtiyojlarini chuqur tahlil qilish orqali xizmat ko'rsatmoqda. Bu holat inson va texnologiya o'rtasidagi munosabatlarning yangi bosqichga ko'tarilganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, sun'iy intellekt inson mehnatini yengillashtirish bilan birga, undan yuqori darajadagi tafakkur, moslashuvchanlik va ijodkorlikni talab qilmoqda.

Ta'lim tizimida sun'iy intellektdan foydalanish o'quv jarayonining mazmunini tubdan o'zgartirmoqda. An'anaviy ta'lim shakllari o'rnini asta-sekin raqamli va moslashuvchan ta'lim tizimlari egallamoqda. Sun'iy intellekt asosida ishlovchi o'quv platformalari o'quvchilarning bilim darajasini tahlil qilib, ularning qobiliyat va ehtiyojlariga mos o'quv materiallarini taklif etmoqda. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish bilan birga, bilim olish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Ayniqsa, masofaviy ta'lim tizimlarida sun'iy intellekt muhim rol o'ynab, geografik cheklovlarni bartaraf etishga xizmat qilmoqda.

Tibbiyot sohasida sun'iy intellekt texnologiyalarining joriy etilishi inson salomatligini saqlashda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Tibbiy ma'lumotlar hajmining ortib borishi shifokorlar oldiga murakkab vazifalarni qo'yimoqda va bu jarayonda sun'iy intellekt muhim yordamchi vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. Diagnostika jarayonida sun'iy intellekt asosida ishlovchi tizimlar tibbiy tasvirlarni yuqori aniqlikda tahlil qilib, kasalliklarni erta bosqichda aniqlash imkonini bermoqda. Bu esa davolash jarayonining samaradorligini oshirib, inson hayotini saqlab qolishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Sanoat va ishlab chiqarish sohalarida sun'iy intellekt texnologiyalari ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish va avtomatlashtirishda keng qo'llanilmoqda. Aqlli ishlab chiqarish tizimlari real vaqt rejimida ma'lumotlarni tahlil qilib, texnologik jarayonlarni nazorat qilish imkonini beradi. Bu esa ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, resurslardan oqilona foydalanish va xarajatlarni kamaytirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, sun'iy intellekt asosida ishlovchi robotlar inson uchun xavfli bo'lgan ishlarni bajarib, mehnat xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynamoqda.

Iqtisodiyot va moliya sohalarida sun'iy intellektdan foydalanish iqtisodiy jarayonlarni chuqur tahlil qilish va prognozlash imkonini bermoqda. Moliyaviy bozorlarni tahlil qilish, kredit risklarini baholash va firibgarlik holatlarini aniqlashda sun'iy intellekt texnologiyalari keng qo'llanilmoqda. Bu esa moliyaviy tizimlarning barqarorligini ta'minlashga yordam bermoqda. Shu bilan birga, sun'iy intellekt asosida ishlovchi tizimlar iqtisodiy qarorlarni tez va aniq qabul qilish imkonini yaratmoqda.

Davlat boshqaruvi va ijtimoiy sohalarida ham sun'iy intellektning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Raqamli boshqaruv tizimlarida sun'iy intellektdan foydalanish davlat xizmatlarini avtomatlashtirish, aholi bilan muloqotni yaxshilash va boshqaruv samaradorligini oshirish imkonini bermoqda. Bu esa ochiqlik va shaffoflikni ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Kiberxavfsizlik masalalari zamonaviy dunyoda dolzarb muammolardan biri hisoblanadi va bu yo'nalishda sun'iy intellekt muhim vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. Axborot tizimlariga bo'lgan tahdidlar murakkablashib borayotgan bir sharoitda sun'iy intellekt asosida ishlovchi xavfsizlik tizimlari

hujumlarni tezda aniqlash va ularning oldini olish imkonini bermoqda. Bu esa raqamli muhitda ishonchli va barqaror tizimlarni shakllantirishga xizmat qilmoqda.

Biroq sun'iy intellekt texnologiyalarining keng joriy etilishi bilan bir qatorda ijtimoiy va axloqiy muammolar ham yuzaga kelmoqda. Inson mehnatining avtomatlashtirilishi ayrim kasblarning yo'qolishiga olib kelishi mumkin, bu esa jamiyatda ijtimoiy tengsizlik muammolarini keltirib chiqaradi. Shuningdek, sun'iy intellekt tomonidan qabul qilinadigan qarorlarning shaffofligi va adolatliligi masalalari ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Shu sababli sun'iy intellektni rivojlantirish jarayonida inson manfaatlarini himoya qilish, axloqiy me'yorlarga rioya etish va huquqiy asoslarni mustahkamlash muhim ahamiyatga ega.

Kelajak istiqbollariga nazar tashlar ekanmiz, sun'iy intellekt texnologiyalarining yanada rivojlanishi va jamiyat hayotining yanada ko'proq sohalariga kirib borishi kutilmoqda. Inson va sun'iy intellekt o'rtasidagi hamkorlik samarali tashkil etilgan taqdirda, bu texnologiyalar barqaror rivojlanish, iqtisodiy o'sish va ijtimoiy farovonlikka erishishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Shu nuqtayi nazardan, sun'iy intellekt zamonaviy dunyoda nafaqat texnologik yangilik, balki jamiyat taraqqiyotini belgilovchi strategik resurs sifatida qaralishi lozim.

Xulosa

Mazkur maqolada sun'iy intellekt texnologiyalarining zamonaviy jamiyat hayotidagi roli va ahamiyati ilmiy asosda tahlil qilindi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt nafaqat ilm-fan, ta'lim, tibbiyot, sanoat va iqtisodiyot sohalarida, balki davlat boshqaruvi va kiberxavfsizlik tizimlarida ham muhim strategik vosita sifatida ishlatilmoqda. Sun'iy intellekt yordamida murakkab jarayonlarni tahlil qilish, katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlash va kelajakdagi holatlarni prognozlash imkoniyati yuzaga kelgan. Shu bilan birga, uning keng joriy etilishi ijtimoiy, axloqiy va huquqiy muammolarni ham keltirib chiqarmoqda, jumladan, mehnatning avtomatlashtirilishi va qarorlar shaffofligi masalalari dolzarb ahamiyatga ega.

Kelajakda sun'iy intellekt va inson o'rtasidagi samarali hamkorlikni tashkil etish jamiyatning barqaror rivojlanishi, iqtisodiy o'sish va ijtimoiy farovonlikni ta'minlashda muhim omil bo'ladi. Shunday qilib, sun'iy intellekt nafaqat texnologik yangilik, balki zamonaviy dunyoda strategik resurs sifatida qaralishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Russell S., Norvig P. *Artificial Intelligence: A Modern Approach*. Pearson, 2021.
2. Goodfellow I., Bengio Y., Courville A. *Deep Learning*. MIT Press, 2019.
3. Floridi L. *Ethics of Artificial Intelligence*. Oxford University Press, 2020.

4. Kaplan A., Haenlein M. Artificial Intelligence and Society. *Business Horizons*, 2019.
5. O‘zbekiston Respublikasi sun’iy intellekt va raqamli transformatsiyaga oid normativ-huquqiy hujjatlar.

